

การปฏิรูปการเรียนรู้ของครูในยุคโลกาภิวัตน์

LEARNING REFORM FOR TEACHER IN THE ERA OF GLOBALIZATION

हरिसा यण्गवण्णकर्ण¹, डर. सडडड डेडडड², डर. थनड अनन³

Harisa Yongwannakorn¹, Dr. Somchai Thepsaeng², BRO. Dr. Thanad Anan³

¹นิตินการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²ที่ปรึกษาหลักหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ที่ปรึกษาร่วมที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

บทคัดย่อ

ในยุคปัจจุบันถือว่าเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อมารองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมชุมชน ทั้งด้านความคิด วัฒนธรรม เจตคติและค่านิยมต่างๆ ดังนั้นทุกประเทศจึงต้องเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพราะเชื่อว่า การศึกษาคือ การสร้างคน การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สามารถประกอบอาชีพได้โดยมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีจิตใจที่ดีงามพร้อมที่จะทำประโยชน์เพื่อตนเองและสังคม การปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ร่วมกันผลักดันและขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ไปตามเป้าหมายซึ่งปัจจัยหลักที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายคือ ครูผู้สอนที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากบทบาทเดิมเป็นบทบาทใหม่ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูสามารถวางแผนและจัดหลักสูตรจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีให้ทันสมัย พัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนตลอดจนปฏิรูปการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การปฏิรูปการเรียนรู้

Abstract

In the present era of globalization have fast change with the development of technologies to support growth in the economy, resulting in a change of the social community both the cultural attitudes and values. Therefore, all countries have to prepare people for a change. Thailand focus on such changes and reform education as it believes that education is to create people. Education reform has focused on the reform of learning to give learners the knowledge to continue their career with the basic skills needed, good-hearted ready for contribute to their own and society. Learning transformation to be successful, requires the cooperation of all parties as administrators, teachers, students, community and organizations push together and drive the education system to meet the target. The main factor to achieve target is teacher. He needs to change the traditional role to a new role by student centered. Teachers have ability to plan and arrange good quality of curriculum, reform up-to-date technology, research in the classroom and reformation in measure and evaluate appropriately.

Keyword: Learning Reform

บทนำ

ปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเพื่อปรับวิธีการเรียนรู้โดยเน้นการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ วิธีสอนใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะในการแสวงหาความรู้และยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสร้างแหล่งความรู้เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง [1] โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาในระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน พัฒนาคู่มือและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา เพราะการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ของครูเป็นหลัก ครูจำเป็นต้องมีการปฏิรูป 5 ด้านดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย และด้าน การวัดผลและประเมินผล [2] เพราะครูต้องก้าวทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ [3] สถานศึกษาควรจัดอบรมครูผู้สอนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานวิจัยในชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การนิเทศการสอน ควรมีงบประมาณสนับสนุนเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ การจัดเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อ ICT การประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา [4] และปฏิรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น โดยยึดมาตรฐานของชาติเป็นหลัก หลักสูตรต้องมีกระบวนการพัฒนาอย่างชัดเจน จัด โครงสร้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญร่วมพัฒนา ด้านการจัดการเรียนการสอนเน้นพัฒนาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลเป็นระยะ สื่อเทคโนโลยี ต้องมีการวางแผนด้านการจัดสรรทรัพยากรการเรียนรู้ โดยการจัดทำคู่มือการใช้สื่อให้ใช้อย่างคุ้มค่า และมีการจัดบุคลากรเข้าดูแลสื่อและมีการซ่อมบำรุงรักษาเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน [5]

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 24 กำหนดแนวทางปฏิบัติให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และ 6) จัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ [6]

จากที่กล่าวมาข้างต้น การปฏิรูปการเรียนรู้ของครู ควรปฏิรูปใน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดสำคัญดังนี้

ด้านหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ หรือ เอกสาร ที่มีการจัดทำเป็นแผนการจัดสภาพ การเรียนรู้หรือโครงการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการดำเนินงาน และวิธีการวัดผลและ

ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึง เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดการศึกษา เพราะเป็น การขยายแนวคิดในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นหลักสูตรที่ดีต้องมี การเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยไม่สามารถกำหนดไว้ตายตัวได้ การปฏิรูปหลักสูตรจึงจำเป็นต้องอยู่บนฐานของแนวคิดทฤษฎี และปรัชญาทางการจัดการ ซึ่งต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือจัดการให้ เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ [7]

การปฏิรูปหลักสูตรสามารถปฏิรูปได้หลายระดับขึ้นกับจุดมุ่งหมายว่าจะปฏิรูปส่วนใดของหลักสูตร สามารถแบ่ง การปฏิรูปหลักสูตรออกเป็น 3 ระดับ คือ [8]

1. หลักสูตรระดับชาติ เป็นหลักสูตรแกนหรือหลักสูตรแม่บทในระดับการศึกษาต่างๆ เช่น หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษา หลักสูตรอาชีวศึกษา หลักสูตรการฝึกหัดครู เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ เช่น ศูนย์ พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาและสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นตาม ลักษณะทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและลักษณะพิเศษของท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนา หลักสูตรระดับท้องถิ่น ได้แก่ เขตการศึกษาต่างๆ หน่วยงานนิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนหรือสถานประกอบการ ในท้องถิ่น

3. หลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการนำหลักสูตรมาพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้ที่มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรในระดับนี้ คือ ครูผู้สอน โดย การสนับสนุนของผู้บริหาร สถานศึกษา

จากการประชุมนานาชาติว่าด้วยการปฏิรูปหลักสูตรและการนำไปใช้ในศตวรรษที่ 21 ณ กรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี ได้เสนอมุมมองที่มีต่อ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรคือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนและ การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของครู โดยครูเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ควรใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ 1) ทำให้บุคลากรเกิดความตระหนักว่าหลักสูตรใหม่มีความสำคัญและมีความจำเป็น 2) สร้างความเข้าใจกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงว่าจะต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมชาติ 3) การสร้างเสริมศักยภาพด้านการนำหลักสูตรไปใช้แก่บุคลากร 4) พัฒนา วัฒนธรรมในการประเมิน 5) ใช้วิธีการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน และวิธี การเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องใช้วิธีการเฉพาะ อีกทั้งครูควร ได้เรียนรู้ไม่มาจากการสังเกตจากเพื่อนครูและ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ [9]

สรุปการปฏิรูปหลักสูตรเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่หรือสร้างขึ้นใหม่โดยสำรวจจากความต้องการของสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงต่อระบบโครงสร้างบริหาร ประกอบด้วย การกำหนดเนื้อหาวิชา โครงสร้างเวลาเรียน วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับความต้องการของปรัชญาการศึกษาแห่งชาติในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแนวคิดที่ดีขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การจัดสื่อการเรียนการสอนต่างๆให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และลักษณะของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนควรเลือกแนว การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน ตรงตามเนื้อหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตร โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากผู้ชี้แนะ สิ่ง หรือทำตนราวกับว่าตนเองเป็นหัวหน้ามาสู่ การเป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรม [10] โดยเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวก โดยจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมเพื่อ ทำทนายให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดระดับสูง [11] เพราะ การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ ไม่ได้อาศัยแต่เพียงตัวผู้เรียนเท่านั้นแต่จะต้องอาศัยความช่วยเหลือของ

บุคคลที่มีความสามารถ คือผู้สอนที่จะต้องใช้วิธีการเสริมสร้างศักยภาพ (Scaffolding) เพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติงานและบรรลุซึ่งความสำเร็จแทนที่จะปล่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพียงลำพัง [12] และต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์และการมองโลกแตกต่างกันออกไป [3]

การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนจึงเป็น การปรับเล็งวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน หรือคิดค้นพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เพิ่มพูนทักษะการคิด และการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จริง สามารถเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว แล้วนำมาบูรณาการให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในตัวเอง สร้างบรรยากาศที่เอื้อหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสุขที่จะค้นคว้าศึกษาค้นคว้าความรู้ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในระหว่างเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังความดีงามให้เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน

ด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

การปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัย รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น วิกิพีเดีย สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Instruction) สื่อบนเครือข่าย (Web-Based Learning) การศึกษาผ่านดาวเทียมทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้เรียนให้สูงขึ้น การปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาที่รัฐให้ความสำคัญและโดยกำหนดสาระหลักไว้ใน หมวด 9 แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.2542 ในมาตรา 63-69 โดยมีสาระดังนี้ [13]

1. รัฐต้องจัดโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ช่องทางและสื่อโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาในทุกๆประเภท
2. รัฐต้องจัดให้มีโครงสร้างและหน่วยงานเฉพาะ เพื่อรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. รัฐต้องส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาตลอดทั้งประชาชนให้มีขีดความสามารถในการผลิต และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อก้าวสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนซึ่งผู้สอนจะต้องใช้สื่อเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ถ่ายทอดความรู้ทักษะและเจตคติไปสู่ผู้เรียน เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ได้กับการผลิตและปรับปรุงสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ไปดังนี้ [14]

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีการศึกษา โดยจัดตั้งทีมงานวางแผน ประกอบด้วยผู้แทนของผู้เรียน ผู้แทนคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษา ผู้บริหารสถาบัน ผู้บริหารงานสิ่งแวดล้อม/อาคารสถานที่ ผู้จัดการที่รับผิดชอบด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาปนิก และวิศวกร ผู้อำนวยการกองแผนงาน ผู้จัดการระบบ Internet (The Internet Webmaster) เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและงบประมาณ
2. ศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนโดยพิจารณาว่า ผู้ที่จะใช้สื่อเทคโนโลยีนั้นคือใครมีความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติส่วนอื่นๆ ของสื่อให้เหมาะสมต่อไป
3. กำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง ทั้งนี้ควรจะต้องพิจารณา กำหนดเนื้อหาสาระให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย โดยการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล (Collate and Analyze Relevant Data) คือ ทำการศึกษาที่อื่นๆ เขาทำอย่างไร วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT) ของสถานศึกษาในด้านการจัดการเทคโนโลยีของสถานศึกษา
4. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดย การศึกษาและจำแนกแยกย่อยจุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดลงไปถึงขั้นที่ทราบได้ว่าเมื่อผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อเหล่านั้นแล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการประเมินผลการ

เรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป โดย การตรวจสอบวิสัยทัศน์ ภารกิจ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อเทคโนโลยีของสถานศึกษา คือ วิเคราะห์สภาพในปัจจุบันและกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต

5. กำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล

6. กำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา เป็นการวางแผนว่า จะเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบใด เรียงลำดับหัวข้อและเนื้อหาอย่างไร มีตัวอย่าง มีการนำเรื่อง สรุปเรื่องหรือบททวนเรื่องอย่างไรควรมีแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมแทรกอยู่ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

7. กำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุน การจัดทำสื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะผลิตสื่อการเรียนรู้ชนิดใดอาจจะเป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่อเทคโนโลยี ผู้ผลิตจะต้องกำหนดว่าจะหาข้อมูลสนับสนุนได้จากแหล่งใด เช่น แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหาภาพประกอบ แผนภูมิ เป็นต้น

8. ขอร่าง จัดทำสื่อการเรียนรู้ตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนดไว้

9. ทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น โดยนำสื่อต้นแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนที่จะต้องใช้สื่อ นั้น ใช้สื่อต้นแบบนี้จัดการเรียนการสอนจริงๆ เพื่อศึกษาข้อบกพร่องต่างๆ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงสื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

10. ปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับ / ต้นแบบสื่อให้สมบูรณ์ ในการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ต้องกำหนดวิธีการและระยะเวลาที่จะประเมินและปรับปรุงแผน

การปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีจึงเป็นการปรับปรุงหรือพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ รวมทั้งเครื่องมือ วัสดุ เทคนิค วิธีการ หรือสถานที่ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและกระจายอย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น มีระบบดูแลรักษาสื่อต่างๆ ให้มีคุณภาพ จัดระบบการเข้าถึงง่ายเพื่อเอื้อหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ด้านการวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่มีระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และมีจุดหมายที่แน่นอน มีกฎเกณฑ์ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดกระทำกับข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปรผลของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับคำตอบของปัญหา เพื่อเป็นแนวทางใน การปฏิบัติไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ สามารถนำผลที่ได้จากการค้นพบมาแก้ไขการเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนา การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยจึงถือว่าเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การค้นพบและพัฒนาความรู้ใหม่ การวิจัยจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการแก้ปัญหา เมื่อวิจัยแล้วเสร็จก็จะสามารถแก้ปัญหาที่ต้องการได้ทันที การวิจัยจึงต้องเป็นการวิจัยขนาดเล็ก ครูสามารถทำวิจัยได้สะดวกและครูสามารถทำวิจัยควบคู่ไปพร้อมกับการสอนในชั้นเรียนปกติได้ ไม่เน้นรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีปฏิบัติที่ยุ่งยาก ซับซ้อนหรือตายตัว ไม่เน้นการอ้างอิงผลไปใช้ในกรณีอื่น [15] จึงเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ที่มีจุดมุ่งหมายให้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ [16]

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีขั้นตอนหลักดังนี้ [17]

1. ตรวจสอบและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนหาสาเหตุของปัญหา และกำหนดเป้าหมายการพัฒนา
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
3. พัฒนานวัตกรรม
4. ออกแบบการทดลอง
5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด

6. ทดลอง รวบรวมวิเคราะห์และสรุปผล

7. เขียนรายงานการวิจัย

การปฏิรูปด้านการวิจัยจึงเป็นการค้นหาความรู้ หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหาที่กำหนดเป้าหมาย วางกระบวนการดำเนินการและปรับปรุงพัฒนาจนบรรลุเป้าหมาย มีการสนับสนุนส่งเสริมครูด้านการวิจัยโดยการจัดตั้งอำนวยการความสะดวกต่างๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ทั้งเอกสาร ตำรา วารสาร การให้ความสะดวกในการใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องอัดสำเนา รวมถึงการจัดบริการพิมพ์รายงานวิจัย ให้บริการวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ให้บริการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำวิจัย

ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และเหมาะสมกับสภาพบริบทของตนเองแล้ว ภารกิจต่อไป คือวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียนสำหรับผู้สอน โดยในการประเมินความรู้และทักษะต่างๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ควรบูรณาการไปพร้อมๆกับการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์และการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาต้องตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนดำเนินการนั้น นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนด ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี [18] การประเมินด้วยการทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นการประเมินที่ขาดประสิทธิภาพเพราะการทดสอบเป็นการละเลยศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่ทำแบบทดสอบซึ่งวัดเฉพาะความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งแล้วไม่ผ่าน ไม่ได้หมายความว่าบุคคลผู้นั้นมีศักยภาพอ่อนด้อยหรือมีคุณภาพเป็นมนุษย์ที่ด้อยคุณค่ากว่าผู้อื่นและเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง โดยการใช้วิธีการประเมินผู้เรียนหลายวิธี ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนและการร่วมกิจกรรม การใช้แฟ้มสะสมงาน การทดสอบ การสัมภาษณ์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสแสดงผลการเรียนรู้ได้หลายแบบไม่เพียงแต่ความสามารถทางผลสัมฤทธิ์การเรียนซึ่งวัดได้โดยแบบทดสอบเท่านั้น การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้แบบนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างอันเกิดจากผลการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในด้านต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น [19]

การประเมินผลจากสภาพจริงจึงเป็นกระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น การประเมินผลจากสภาพจริงจะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นผู้ค้นพบและผู้ผลิตความรู้ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม มีวิธีการและเครื่องมือ เครื่องใช้หลายประการ เช่น การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจรายการบัญชีรายการ มาตรการส่วนประมาณค่า การสุ่มเวลา การสุ่มเหตุการณ์ และการสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิธีประเมินที่ผสมผสานเข้ากับการประเมินจากสภาพจริงและทำให้การประเมินจากสภาพจริงมีความหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกล่าวถึงต่อไปนี้ คือแนวทางกาให้คะแนน (Rubric Assessment) และแฟ้มผลงาน (Portfolios) วิธีการประเมินผลทั้ง 2 ประการนี้จะช่วยให้การประเมินความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนจากการแสดงออกกระบวนการและผลผลิตของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ [20]

1. การประเมินแบบให้คะแนน โดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีความเข้าใจความคิดรวบยอด การสื่อความหมายกระบวนการที่ใช้และผลงานเป็นอย่างไร แล้วเขียนอธิบายคุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานเป็นชิ้นๆ

การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Score) เพื่อให้การมองคุณภาพงานหรือความสามารถของนักเรียนได้อย่างชัดเจน แยกองค์ประกอบของงานเป็น 4 ด้านคือ

- ด้านที่ 1 ความเข้าใจในความคิดรวบยอด
- ด้านที่ 2 การสื่อความหมาย สื่อสาร
- ด้านที่ 3 การใช้กระบวนการและยุทธวิธี
- และด้านที่ 4 ความสำเร็จของงาน ความถูกต้องแม่นยำ

ในผลสำเร็จของงานหรืออธิบายที่มาและตรวจสอบผลงาน 2. การประเมินแฟ้มผลงาน (Portfolio assessment) เป็นการประเมินผลงาน ความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนในบางส่วน หรือหลายส่วนของการเรียนรู้ในวิชา การรวบรวมงานจะต้องครอบคลุมถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาเกณฑ์การคัดเลือก และเกณฑ์การตัดสินใจให้ระดับคะแนน รวมทั้งเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเองของนักเรียนด้วย ดังนั้นการประเมินจากแฟ้มผลงาน คือการประเมินความสำเร็จของนักเรียนจากผลงานที่เป็นชิ้นงานที่ดีที่สุด โดยมีหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงในการประเมินผลจากแฟ้มผลงาน มีดังนี้

1. หลักด้านเนื้อหาวิชาการ ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้เรียน ในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร
2. หลักการเรียน ครูจะต้องเปลี่ยนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชา โดยครูเป็นผู้บอกความรู้ไปสู่การสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้บอกกล่าว เป็นผู้สร้างความรู้ แสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์หรือทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เปี่ยมไปด้วยความคิดความสามารถที่ระบุตามหลักสูตร ครูต้องเน้นให้ผู้เรียนสะท้อนข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการเรียนรู้ในการอ่าน การเขียนการฟัง การแก้ปัญหา และการคิดในชั้นสูงยิ่งขึ้น

3. หลักความเสมอภาค ยุติธรรม คือการคำนึงถึงมาตรฐานต่างๆ ของบุคคล ผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา สติปัญญา รวมทั้งความแตกต่างในระหว่างบุคคลในด้านร่างกาย และพฤติกรรม การประเมินต้องจัดกระทำให้เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้แสดงผลการเรียนในหลายลักษณะ และแตกต่างไปตามความสามารถทั้งในด้านรูปแบบการเรียนรู้ และความหลากหลายทางสติปัญญา (Multiple Intelligences) ดังนั้นในการประเมินผลจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ภายในบุคคล และต้องพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลด้วย

หลักการสำคัญทั้ง 3 ประการนี้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึง และนำไปกำหนดเป็นจุดประสงค์สำคัญในกระบวนการจัดทำแฟ้มผลงาน ซึ่งจะเน้นถึงความสำเร็จในด้านเนื้อหาสาระของวิชา กระบวนการเรียนรู้ และตอบสนองของความแตกต่างของบุคคล

จากที่กล่าวมาหากครูสามารถปฏิรูปการเรียนรู้ของตนเองใน 5 ด้านนี้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งสามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวสู่ความเป็นครูมืออาชีพได้

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *รายงานปฏิรูป*

การศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ:

อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).

- [2] Hargreaves, Andy. & Evans, Roy. (1997). *Beyond Education Reform*. Hong Kong: Great Britain.
- [3] สุวิมล สมไชย. (2552). การปฏิรูปการศึกษาพัฒนาบุคลากรครู. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.kroobannok.com/blog/17379>.
- [4] นิพนธ์ น้อยจินดา. (2548). *การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จะเขิงเทรา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จะเขิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- [5] Green, Howard. (1995). *The School Management Handbook*. London: Clays Ltd, St Ives plc.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.
- [7] พัชรียุทธแสง. (2554). นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.learners.in.th/blogs/posts/456205>.
- [8] สุณีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย*. เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- [9] เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2554). *การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรคือการเรียนรู้ของครู*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/4276>.
- [10] Dewey, J. (1997). *Experience and Education*. New York: Simon & Schuster.
- [11] Hein, G.E. (1991, August). *Constructivist Learning Theory*. Retrieved 12 December 2012, from: <http://www.exploratorium.edu/IFI/resources/constructivistlearning.html>.
- [12] Feldman, J. & Mc Phee, D. (2008). *The Science of Learning and the Art of Teaching*. New York: Thompson.

- [13] กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- [14] กรมวิชาการ. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [15] ศักดิ์สิทธิ์ วัชรรัตน์. (2552). *เอกสารประกอบการค้นคว้าวิชาการวิจัยการศึกษาและวิจัยในชั้นเรียน (Education and Classroom Action Research)*. พิษณุโลก: ม.ป.พ.
- [16] กรมวิชาการ. (2542). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- [17] อัญชลี ชรรมะวิสิกุล. (2552). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2555, จาก http://panchalee.wordpress.com/2009/09/10/research_to_learning1/
- [18] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ฉบับใช้ในโรงเรียนโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- [19] Kindsvatter, R. & Wilen, W. & Ishler, M. (1996). *Dynamics of Effective Teaching*. New York: Longman.
- [20] กรมวิชาการ. (2539). *การประเมินจากสภาพจริง*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

